

AUTORITATEA EUROPEANĂ PENTRU PROTECȚIA DATELOR

Rezumatul Avizului Autorității Europene pentru Protecția Datelor referitor la propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind Agenția Uniunii Europene pentru cooperare și formare în materie de aplicare a legii (Europol) și de abrogare a Deciziilor 2009/371/JAI și 2005/681/JAI

(Textul integral al acestui aviz poate fi găsit în limbile engleză, franceză și germană pe site-ul AEPD: <http://www.edps.europa.eu>)

(2014/C 38/03)

I. Introducere

I.1. Contextul avizului

1. La 27 martie 2013, Comisia a adoptat propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind Agenția Uniunii Europene pentru cooperare și formare în materie de aplicare a legii (Europol) și de abrogare a Deciziilor 2009/371/JAI și 2005/681/JAI (denumită în continuare „propunerea”). În aceeași zi, Comisia a trimis propunerea spre consultare la AEPD, care a primit-o la 4 aprilie 2013.
2. Înainte de adoptarea propunerii, Autorității Europene pentru Protecția Datelor i s-a oferit posibilitatea de a prezenta observații informale. AEPD salută faptul că multe dintre aceste observații au fost luate în considerare.
3. AEPD apreciază faptul că a fost consultată de Comisie și că în preambulul propunerii este inclusă o referire la această consultare.
4. De asemenea, AEPD a fost consultată cu privire la Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor referitoare la un program european de formare în materie de aplicare a legii, adoptată în paralel cu propunerea ⁽¹⁾. Totuși, AEPD nu va prezenta un răspuns separat referitor la această comunicare, deoarece are doar un număr mic de observații, care sunt incluse în partea a IV-a a prezentului aviz.

I.2. Scopul propunerii

5. Propunerea se bazează pe articolul 88 și articolul 87 alineatul (2) litera (b) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE) și vizează obiectivele următoare ⁽²⁾:
 - alinierea Europol la cerințele Tratatului de la Lisabona, prin adoptarea unui cadru juridic în procedură legislativă ordinară;
 - atingerea obiectivelor programului de la Stockholm, în așa fel încât Europol să devină un centru pentru schimbul de informații dintre autoritățile care asigură respectarea aplicării legii în statele membre și instituirea unor programe europene de formare și de schimb pentru întregul personal cu competențe în materie de aplicare a legii;
 - atribuirea unor noi responsabilități Europol, prin preluarea sarcinilor CEPOL și crearea unui temei juridic pentru centrul UE de combatere a criminalității cibernetice;
 - asigurarea unui regim solid în materie de protecție a datelor, în special prin consolidarea structurii de supraveghere;
 - îmbunătățirea guvernancei Europol, prin creșterea eficienței și alinierea acestuia la principiile stabilite în Abordarea comună privind agențiile descentralizate ale UE.

AEPD subliniază că propunerea este extrem de importantă din perspectiva prelucrării datelor cu caracter personal. Prelucrarea informațiilor, inclusiv a datelor cu caracter personal, constituie unul dintre motivele principale ale existenței Europol. În stadiul actual de dezvoltare a UE, activitatea operațională a poliției rămâne în competența statelor membre. Totuși, această obligație are un caracter transfrontalier din ce în ce mai accentuat, iar la nivelul UE se acordă sprijin constând în furnizarea, schimbul și examinarea de informații.

⁽¹⁾ COM(2013) 172 final.

⁽²⁾ Expunere de motive, partea a 3-a.

I.3. Scopul avizului

6. Prezentul aviz se va axa pe acele modificări ale cadrului juridic care sunt cele mai importante pentru Europol din punctul de vedere al protecției datelor. În primul rând, avizul va analiza contextul juridic, evoluția acestuia și consecințele pentru Europol, apoi va prezenta comentarii asupra principalelor modificări care sunt:

- noua structură informațională a Europol, care implică o fuzionare a diferitelor baze de date și consecințele acestora pentru principiul limitării scopului;
- consolidarea supravegherii protecției datelor;
- transferul și schimbul de date cu caracter personal și alte informații, cu accent pe schimbul de date cu caracter personal efectuat cu țări terțe.

7. În final, avizul va examina un număr de dispoziții specifice incluse în propunere, în special în capitolul VII (articolele 34-48) referitor la garanțiile privind protecția datelor.

V. Concluzii

Cadrul general

167. AEPD subliniază că propunerea este extrem de importantă din perspectiva prelucrării datelor cu caracter personal. Prelucrarea informațiilor, inclusiv a datelor cu caracter personal, constituie unul dintre motivele principale ale existenței Europol, iar propunerea include deja un grad ridicat de protecție a datelor. Prezentul aviz detaliat a fost așadar adoptat în scopul consolidării propunerii.

168. AEPD amintește că actuala Decizie privind Europol prevede un regim solid în materie de protecție a datelor și consideră că acest nivel nu ar trebui să scadă, indiferent de dezbaterile referitoare la propunerea de directivă privind protecția datelor. Acest lucru ar trebui menționat în preambul.

169. AEPD salută faptul că propunerea aliniază Europol la cerințele articolului 88 alineatul (2) din TFUE, ceea ce va asigura că activitățile Europol vor beneficia de implicarea deplină a tuturor instituțiilor UE relevante.

170. AEPD salută articolul 48 din propunere, care prevede că Regulamentul (CE) nr. 45/2001, inclusiv dispozițiile privind supravegherea, este pe deplin aplicabil atât în cazul datelor referitoare la membrii personalului, cât și în cazul datelor administrative. Totuși, AEPD își exprimă regretul că Comisia nu a ales să aplice Regulamentul (CE) nr. 45/2001 la datele legate de activitatea principală a Europol și să limiteze propunerea la norme și derogări speciale suplimentare care să țină seama, în mod corespunzător, de particularitățile sectorului de aplicare a legii. AEPD remarcă însă faptul că în considerentul 32 al propunerii se menționează explicit că normele privind protecția datelor la Europol ar trebui să fie consolidate și întemeiate pe principiile care stau la baza Regulamentului (CE) nr. 45/2001. Aceste principii constituie, de asemenea, un punct de referință important pentru prezentul aviz.

171. AEPD recomandă ca în preambulul propunerii să se specifice că noul cadru privind protecția datelor al instituțiilor și organismelor UE va fi aplicabil pentru Europol imediat după adoptare. În plus, aplicarea în cadrul Europol a regimului privind protecția datelor, specific instituțiilor și organismelor UE, va fi clarificată în cadrul instrumentului de înlocuire a Regulamentului (CE) nr. 45/2001, după cum s-a anunțat prima dată în 2010, în contextul pachetului privind protecția datelor. Cel târziu din momentul adoptării noului cadru general, principalele noi elemente ale reformei privind protecția datelor (adică principiul responsabilității, evaluarea impactului asupra protecției datelor, respectarea vieții private prin concepție și în mod implicit, precum și notificarea cazurilor de încălcare a securității datelor cu caracter personal) ar trebui să se aplice și în cazul Europol. Acest lucru ar trebui, de asemenea, menționat în preambulul propunerii.

Noua structură informațională a Europol

172. AEPD înțelege nevoia de flexibilitate într-un context în continuă schimbare, precum și în lumina rolului sporit al Europol. Arhitectura informațională existentă nu constituie neapărat o referință pentru viitor. Organul legislativ al UE are libertatea de a stabili structura informațională a Europol. În rolul său de consilier al organului legislativ al UE, AEPD se concentrează asupra măsurii în care alegerea organismelor legislative este condiționată de principiile privind protecția datelor.

173. În legătură cu articolul 24 al propunerii, AEPD:

- recomandă ca în propunere să fie definite noțiunile de analiză strategică, tematică și operațională și să se elimine posibilitatea prelucrării datelor cu caracter personal în scopul analizei strategice sau tematice, în cazul în care nu există argumente solide pentru aceasta;
- recomandă ca în articolul 24 alineatul (1) litera (c) să se definească în mod clar un scop specific pentru fiecare caz de analiză operațională și să se prevadă că numai datele cu caracter personal relevante sunt prelucrate în conformitate cu scopul specific definit;
- recomandă ca în propunere să se adauge următoarele elemente: (i) toate operațiunile de verificare încrucișată efectuate de analiștii Europol sunt, în mod specific, justificate; (ii) extragerea datelor în urma unei consultări este limitată strict la minimumul necesar și este, în mod specific, justificată; (iii) se asigură trasabilitatea tuturor operațiunilor legate de verificările încrucișate; și (iv) numai personalul autorizat responsabil pentru scopul în care datele au fost colectate inițial poate modifica datele respective. Aceasta ar corespunde practicii actuale din cadrul Europol.

Consolidarea supravegherii protecției datelor

174. Articolul 45 din propunere recunoaște că supravegherea operațiunilor de prelucrare prevăzută în propunere este o sarcină care necesită, de asemenea, implicarea în mod activ a autorităților naționale pentru protecția datelor⁽¹⁾. Cooperarea dintre AEPD și autoritățile naționale de supraveghere este esențială pentru supravegherea eficace în acest domeniu.

175. AEPD salută articolul 45 din propunere, care menționează că prelucrarea datelor de către autoritățile naționale face obiectul supravegherii la nivel național, reflectând astfel rolul esențial al autorităților naționale de supraveghere. De asemenea, AEPD salută cerința ca autoritățile naționale de supraveghere să informeze permanent AEPD cu privire la orice măsură pe care o adoptă în privința Europol.

176. AEPD salută:

- dispozițiile privind supravegherea, care prevăd o arhitectură solidă pentru supravegherea prelucrării datelor. Se ține seama de responsabilitățile la nivel național și la nivelul UE și se stabilește un sistem de coordonare între toate autoritățile de protecție a datelor implicate;
- faptul că propunerea recunoaște rolul AEPD ca autoritate instituită în scopul supravegherii tuturor instituțiilor și organismelor UE;
- articolul 47 privind cooperarea și coordonarea cu autoritățile naționale de supraveghere, însă propune să se clarifice faptul că modul de cooperare prevăzut cuprinde atât cooperarea bilaterală, cât și cooperarea colectivă. De asemenea, ar trebui să se sublinieze, într-un considerent, importanța cooperării dintre diferitele autorități de supraveghere și să se prezinte exemple privind modul în care această cooperare poate fi consolidată.

Transferul

177. AEPD propune introducerea unei teze la articolul 26 alineatul (1) din propunere, în care să se menționeze că autoritățile competente ale statelor membre accesează și examinează informațiile pe baza principiului necesității de a cunoaște și în măsura necesară pentru îndeplinirea legitimă a atribuțiilor lor. Articolul 26 alineatul (2) ar trebui modificat și aliniat la articolul 27 alineatul (2).

178. AEPD salută faptul că, în principiu, transferul către țări terțe și organizații internaționale poate avea loc numai dacă acest transfer este adecvat sau pe baza unui acord obligatoriu care prevede garanții corespunzătoare. Un acord obligatoriu va asigura securitatea juridică, precum și deplina responsabilitate a Europol în ceea ce privește transferul. Acordul obligatoriu ar trebui să fie întotdeauna necesar în cazul transferurilor masive, structurale și repetate. Totuși, AEPD înțelege că există situații în care un acord obligatoriu nu poate fi impus. Aceste situații ar trebui să fie excepționale, să se bazeze pe necesitatea reală și să fie posibile doar în cazuri limitate, iar în cazul lor sunt necesare garanții solide, atât de fond, cât și procedurale.

⁽¹⁾ A se vedea, de asemenea, Rezoluția nr. 4 a Conferinței de primăvară a autorităților europene de protecție a datelor (Lisabona, 16 și 17 mai 2013).

179. AEPD recomandă ferm eliminarea posibilității ca Europol să pornească de la premisa consimțământului statelor membre. De asemenea, AEPD recomandă adăugarea, în a doua teză de la articolul 29 alineatul (4), a mențiunii că acest consimțământ ar trebui acordat „înaintea efectuării transferului”, iar la articolul 29, a unui alineat care să menționeze că Europol trebuie să țină o evidență detaliată a transferurilor de date cu caracter personal.

180. AEPD recomandă adăugarea în propunere a unei clauze provizorii privind acordurile de cooperare existente care reglementează transferurile de date cu caracter personal efectuate de Europol. Această clauză ar trebui să prevadă revizuirea acestor acorduri într-un termen rezonabil, pentru a le alinia la cerințele propunerii, și ar trebui să fie inclusă în dispozițiile de fond și să specifice un termen de cel mult doi ani de la intrarea în vigoare a propunerii.

181. Din motive de transparență, AEPD recomandă, de asemenea, adăugarea, la sfârșitul articolului 31 alineatul (1), a mențiunii că Europol trebuie să pună la dispoziția publicului lista acordurilor sale internaționale și de cooperare cu țări terțe și organizații internaționale, postând această listă pe site-ul său internet și actualizând-o periodic.

182. AEPD recomandă în mod expres adăugarea, la articolul 31 alineatul (2), a mențiunii că derogările nu se pot aplica în cazul transferurilor frecvente, masive sau structurale, cu alte cuvinte în cazul seriilor de transferuri (nu doar al transferurilor ocazionale).

183. AEPD recomandă introducerea unui alineat special, dedicat transferurilor efectuate cu autorizație din partea AEPD. Acest alineat care, în mod logic, ar precede alineatul referitor la derogări, va menționa că AEPD poate autoriza un transfer sau o serie de transferuri în cazul în care Europol asigură garanții adecvate în ceea ce privește protecția vieții private și a drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanelor, precum și exercitarea drepturilor corespunzătoare. În plus, această autorizație va fi acordată înaintea efectuării transferului/seriei de transferuri, pentru o perioadă de cel mult un an, putând fi reînnoită.

Altele

184. Avizul include numeroase alte recomandări, urmărind îmbunătățirea suplimentară a propunerii, în continuare fiind enumerate câteva dintre acestea, mai importante:

- (a) eliminarea posibilității ca Europol să acceseze direct bazele de date naționale (articolul 23);
- (b) în cazul în care accesul se referă la sistemele de informare ale UE, acordarea accesului numai pe baza unor căutări de tip „rezultat/niciun rezultat” (răspuns pozitiv/negativ). Toate informațiile despre un răspuns pozitiv ar trebui să fie comunicate la Europol, după aprobarea explicită și autorizarea transferului de către statul membru (dacă accesul se referă la date furnizate de un stat membru), organismul UE sau organizația internațională, și să facă obiectul evaluării menționate la articolul 35 din propunere. AEPD recomandă ca aceste condiții să fie prevăzute în articolul 23 din propunere;
- (c) consolidarea articolului 35 din propunere, în așa fel încât evaluarea efectuată de statul membru care furnizează informațiile să devină obligatorie. AEPD sugerează eliminarea din articolul 35 a alineatelor (1) și (2) a cuvintelor „pe cât posibil” și modificarea corespunzătoare a articolului 36 alineatul (4);
- (d) înlocuirea prezentării generale privind toate datele cu caracter personal, menționată la articolul 36 alineatul (2), cu statistici privind aceste date, pentru fiecare scop. Întrucât categoriile specifice de persoane vizate, menționate la articolul 36 alineatul (1), merită, de asemenea, o atenție specială, AEPD sugerează includerea de statistici referitoare la aceste date;
- (e) includerea în propunere a unei dispoziții potrivit căreia Europol trebuie să aibă o politică transparentă și ușor accesibilă privind prelucrarea datelor cu caracter personal și exercitarea drepturilor persoanelor vizate, care să aibă o formă inteligibilă și să utilizeze un limbaj simplu și clar. De asemenea, această dispoziție ar trebui să menționeze faptul că această politică ar trebui să fie disponibilă cu ușurință pe site-ul Europol, precum și pe site-urile autorităților naționale de supraveghere;
- (f) întrucât articolul 41 nu definește clar responsabilitatea tuturor părților implicate, acesta ar trebui să explice, la alineatul (4), că responsabilitatea pentru conformitatea cu toate principiile aplicabile privind protecția datelor (nu doar „legalitatea transferului”) este sarcina expeditorului datelor. AEPD recomandă modificarea în consecință a articolului 41;

- (g) adăugarea în dispoziția (dispozițiile) de fond a (le) propunerii a faptului că: (i) evaluarea impactului, similară cu cea descrisă în propunerea de regulament privind protecția datelor, se efectuează pentru toate operațiunile de prelucrare a datelor cu caracter personal; (ii) principiul respectării vieții private prin concepție și în mod intrinsec se aplică în cazul creării sau îmbunătățirii sistemelor de prelucrare a datelor cu caracter personal; (iii) operatorul de date adoptă politici și pune în aplicare măsuri adecvate pentru a asigura și a putea demonstra conformitatea cu normele privind protecția datelor și a asigura că eficacitatea măsurilor este verificată; și (iv) responsabilul cu protecția datelor de la Europol și, dacă este necesar, autoritățile de supraveghere participă la discuțiile privind prelucrarea datelor cu caracter personal.

De asemenea, AEPD a prezentat o serie de propuneri cu privire la comunicarea care a fost adoptată în paralel cu propunerea.

Adoptat la Bruxelles, 31 mai 2013.

Peter HUSTINX

Autoritatea Europeană pentru Protecția Datelor
